

πατέρα Ἀγγλίσην, παρακολουθούτος δὲ τοῦ υἱοῦ Ἀσκανίου, ὅστις στηρίζει τὴν μικρὰν αὐτοῦ χεῖρα ἐπὶ τῆς τοῦ πατρὸς, τὴν δὲ Κρέουσαν δίδουσαν εἰς τὸν Ἀγγλίσην τὰ ἀγάλματα τῶν ἐφεστίων Θεῶν. Ἀντεγράφη δὲ ἐκ τῆς ἐν τῷ Μουσείῳ τῶν Παρισίων εἰκόνας, σχεδιασθεῖσης ὑπὸ τοῦ Δομενίκου Ζανπιέρου, διασήμου ζωγράφου Ἰταλοῦ ἀποθανόντος ἐν ἔτει 1641.

ΠΕΡΙΕΡΓΑ ἩΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΛΑΩΝ.

Συλλεχθέντα ὑπὸ Δ. Σ. Μ.

Α'. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν, καθ' ὅλην τὴν χρυσὴν λεγομένην παραλίαν (cote d'or) ὅταν τις ἐκ τῶν ἐντοπίων χρεωστῆ ποσότητά τινα χρημάτων, καὶ δὲν δύναται νὰ πληρώσῃ αὐτήν, ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ εἰς τὸν δανειστήν του δούλον τινα, ὡς ἐνέχειρον τοῦ χρέους του, μέχρις ἐντελοῦς ἀποτίσεως αὐτοῦ. Ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ δούλου τούτου, ὁ δανειστής ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέσῃ τὸ πτώμα εἰς βορὰν τῶν σαρκοφάγων ὀρνέων. Ἡ ἔκθεσις αὕτη προσεπιφέρουσα τὴν ἀτιμίαν τοῦ χρεωφειλέτου καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ δούλου, ἔχει δι' ἀποτέλεσμα, ὅτι συνήθως ὄλοι, ὅσοι φροντίζουσι περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς τοῦ ἀποθανόντος, συνεισφέρουσιν ἀναλόγως τῆς καταστάσεώς των διὰ νὰ πληρώσωσι τὸν δανειστήν, ὅπως δυναθῶσι νὰ λάθωσι τὸν νεκρὸν ἀπὸ τὴν πτωματοθήκην (charnier) καὶ ἐνταφιάσωσιν αὐτὸν κατὰ τὸ ἐγγώριον ἔθος. (α)

Β'. Οἱ ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ Ἰνδοὶ ἐκλείπουσιν ὁσημέραι· μόλις εἰς τὰς ἠνωμένας ἐπαρχίας, πρὸ πάντων εἰς τὰ βορειότερα αὐτῶν μέρη, διατηροῦνται ἀκόμη μερικαὶ φυλαί, εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκει τις τὸν ἀρχικὸν τύπον τῶν Ἰνδῶν εἰς τὴν ἰδιάζουσιν αὐτοῦ ὠμότητα. Εἰς τὰς φυλάς ταύτας ὑπάρχουσιν ἔθιμά τινα τῶ ὄντι περιέργα. Ἡ μήτηρ ἐκκόπτει ἕνα ἄρμον δακτύλου ὁσάκις χάσῃ ἐν τέκνον, καὶ πολλαὶ χεῖρες κολοβοῦνται ἐντελῶς. Ὁ φίλος πενθεῖ διὰ τὸν ἀποθανόντα φίλον του, διατρυπῶν διὰ μαχαίρας τὴν χεῖρά του, ἢ διασπαράττων τὸ μέτωπόν του. Ἀλλὰ τὸ τρομερώτερον πάντων εἶναι τὸ ἔθιμον τὸ ὁποῖον ὑποχρεώνει τὰ τέκνα νὰ φονεύωσι τοὺς γηραιούς πατέρας των, ὅταν οὗτοι τὸ διατάξωσι· συνεχῶς οἱ γηραῖοὶ Ἰνδοὶ, ὅταν βλέπωσιν ἑαυτοὺς πλησιάζοντας εἰς τὸν θάνατον, εἰσιμάζουσι τὸν τάφον των καὶ καλλωπιζόμενοι μὲ τὰ καλῆτερα φορέματά των, προσκαλοῦσιν ἐπὶ

τὸ αὐτὸ τὴν οἰκογενεῖάν των, καὶ κοινοποιοῦσιν εἰς ὄλους τὸν σκοπὸν τοῦ ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὴν χώραν τῶν πνευμάτων, ἔπου ὑπάρχουσιν ἐν ἀφθολῇ ἰχθεῖς καὶ θήρα κρέα. Διατάττουσιν νὰ θέσωσιν ἐντὸς τοῦ τάφου των τὰ ὄπλα των καὶ ὄλα τὰ ἀναγκαῖα σκευὴ καὶ τοιοῦτοτρόπως προητοιμασμένοι περιμένουσιν ἡσυχῶς τὸν θάνατον. Ἐτι συνεχέστερον διὰ νὰ μὴν ὑποφέρωσι περιμένοντες τὸν θάνατον, παρακαλοῦσι τὰ ἱδιῶτων τέκνα νὰ κάμωσιν εἰς αὐτοὺς τὴν τελευταίαν χάριν καὶ νὰ θανατώσωσιν αὐτοὺς· ὁ γέρον θέτει ἑαυτὸν τότε ἐντὸς τοῦ τάφου, καπνίζει τὴν τελευταίαν καπνοσύριγγά του, πίνει ἀκόμη μίαν φορὰν ὀλίγον οἶνον μὲ τοὺς υἱούς του, καὶ τέλος δίδει τὸ σημεῖον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθοῦντες δύο ἐξ' αὐτῶν ἀποπνίγουσι τὸν γέροντα. α. Εἶναι καλῆτερον νὰ κλήθῃ τις παρὰ νὰ ἴσταται ὄρθιος, νὰ κοιμᾶται παρὰ νὰ ἐργηγορῇ, ν' ἀποθάνῃ παρὰ νὰ ζῆ » λέγει ὁ Ἰνδὸς καὶ θεωρεῖ τὸν θάνατον ὡς εὐεργέτημα, ἅμα τῷ ἐκλείψουσιν αἱ δυνάμεις, αἷτινες τῷ εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ τὴν θήραν καὶ τὴν ἀλιείαν. (β)

Γ'. Εἰς τὴν Εὐρώπην πενθοῦσι γενικῶς φοροῦντες μαῦρα, διότι τὸ μέλαν εἶναι τὸ χρῶμα τοῦ σκότους, μὲ τὸ ὁποῖον παρομοιάζουσι τὸν θάνατον καὶ τὴν στέργειν τῆς ζωῆς, ἦτοι τοῦ φωτός. Εἰς τὴν Κίναν μεταχειρίζονται τὸ λευκὸν χρῶμα, διότι ἐλπίζουσιν ὅτι ὁ ἀποθανὼν εὐρίσκεται εἰς τὸν Οὐρανόν, τὸν τόπον τῆς ἀγνότητος. Εἰς τὴν Αἴγυπτον θεωρεῖται πένθιμον τὸ κίτρινον χρῶμα, ἐπειδὴ τὰ φθίνοντα ἄνη καὶ φύλλα λαμβάνουσι τὸ χρῶμα τοῦτο. Εἰς τὴν Αἰθιοπίαν εἶναι ἐν χρήσει τὸ φαῖον χρῶμα, ὡς εἰκονίζον τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐγεννήθημεν καὶ εἰς ἣν ἐπιστρέφομεν. Εἰς τινα μέρη τῆς Τουρκίας τὸ χρῶμα τοῦ πέθους εἶναι τὸ κυνῶν ἐπειδὴ τοιοῦτον εἶναι τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον πηγαίνουσιν εἰ θεοῦτες· ἐξ' ἐναντίας εἰς ἄλλα μέρη εἶναι τὸ ἐρυθρὸν καὶ τὸ ἰάνθινον, ἐπειδὴ ἀμφοτέρα εἰσὶ σύγκρασις τοῦ μέλανος καὶ τοῦ κυνῶ· καὶ τὸ μὲν πρῶτον σημαίνει τὸν πόνον, τὸ δὲ δεύτερον τὴν ἐλπίδα. Τοιοῦτοτρόπως βλέπει τις ὅτι ὄλα τὰ χρώματα κατὰ τάξιν, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πένθιμα. (γ)

Δ'. Ὑπάρχει τὸ ἐξῆς ἀξιοσημείωτον ἔθιμον εἰς τὴν Κίναν. ἂν ὁ πτωχεύσας ἔμπορος δὲν ἔχῃ τὰ μέσα διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς δανειστάς του, καὶ ἂν ἦναι ἐντελῶς ἀποδεδειγμένον, ὅτι δὲν μένει εἰς αὐτὸν κἀνεὶς τρῆπος διορθώσεως τῶν πραγμάτων του, προσκαλοῦσι τοὺς δανειστάς καὶ τοὺς πληρώνουσι μὲ χρήματα τοῦ ταμείου τοῦ Bagboun (υἱοῦ τοῦ

(α) Voyage de Nisus capitaine Bonet sur les côtes occidentales d' Afrique en 1843 et 1844.

(β) Das Pfenning - Magazin.

(γ) Das Pfenning - Magazin.

Οὐριου, τίτλος, τὸν ὁποῖον δίδουσιν εἰς τὸν Οὐράνιον βασι-
λέα) ἀκολούθως κηρύττουσι τὰ ἐξῆς α ὅστις διατηρήσῃ τοῦ
λοιποῦ σχέσεις ἐμπορικὰς μὲ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον θέλει τι-
μωρηθῆ μὲ θάνατον. » (δ)

Ε'. Ἡ ἔθιμοταξία, ἣτις ἐπεκράτει ἄλλοτε εἰς τὰς αὐλὰς
τῆς Εὐρώπης, ὁμοίαζεν ὀλίγον τὴν Κιναικὴν ἔθιμοταξίαν. Διὰ
τὴν προσφέρει τις ὕδωρ ἢ οἶνον εἰς τινὰς βασιλεῖς, ἔπρεπε νὰ
κλίνῃ ἐν γόνυ ἐπὶ τῆς γῆς. Εἰς τὸν δὲ ἀντιπροσώπων ἐκτε-
λούμενον γάμον τῶν ἡγεμόνων, ὁ ἀπεσταλμένος ἔθετεν ἕνα
πόδα ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς ἡγεμονίδος, διὰ νὰ λάβῃ τρόπον τι-
νὰ κατοχὴν αὐτῆς ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου του. Εἰς τὴν Ἰσπα-
νίαν κανεῖς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγγίσῃ τὴν βασίλισσαν, οὐδὲ νὰ
τὴν σηκώσῃ, ἐὰν ἔπιπεν ἀνέγνωσά που, ὅτι αὐλικὸς τις
ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ τῆς Αὐλῆς, ἐπειδὴ εἰς περιδιάβασιν ὅ-
που εἶχε συνοδεύσει τὴν βασίλισσαν, καὶ ὅπου αὐτὴ εἶχε πέ-
σει, ἔσπευσε νὰ τὴν σηκώσῃ δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐμφανι-
σθῇ εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὕστερον ἀπὸ τοιοῦτον συμβάν. Εἰς τὴν
αὐτὴν τῆς Γαλλίας ὑπῆρχε πλῆθος παραδόξων ἔθιμοταξιῶν.
Ἡ Κυρία Καμπὰν διηγεῖται εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά της, ὅτι
ἡ Βασίλισσα Μαρία Ἀντιωνέττα μίαν ἡμέραν ἐν ὄρα χει-
μῶνος ἠλλάξε χιτῶνα ἐνὼ δὲ ἡ θαλαμηγόςος ἐκράτει τὸν
χιτῶνα, εἰσήλθε δούκισσά τις κατὰ τὴν ἔθιμοταξίαν εἰς αὐ-
τὴν ἀνέκε νὰ λάβῃ τὸν χιτῶνα καὶ νὰ τὸν προσφέρει εἰς τὴν
Βασίλισσαν ἐν τῷ μεταξύ φθάνει καὶ μία Πριγκίπισσα, ἡ ἑ-
θιμοταξία εἶδεν τὴν προτίμησιν εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην
ἔθαζον τὰ χειρόκτια, ὁ χιτῶν διήρχετο ἀπὸ χεῖρα εἰς χεῖρα
μὲ τὰς ἀπαιτούμενας φιλοφροσύνας, καὶ εἰς τὸ διάστημα τοῦ-
το ἡ Βασίλισσα ὕμα τῆς ἔθιμοταξίας, ἔτρεμεν ἀπὸ τὸ φόβος.
Αἱ τοῦ Βασιλικῆ αἵματος Πριγκίπισσαι καὶ αὐταὶ αἰ γυναι-
κες τῶν εὐγενῶν, τὴν ἐπαύριον τῆς ἐκτελέσεως τῶν γάμων
τῶν λαμπρῶς στολιζόμεναι ἐκάληγον ἐπὶ κλίνης, ἔχουσαι
πλησίον τῶν δύο κἀνιστρα μὲ τὰ γαμαϊὰ τῶν ὄρων αἱ Πριγκί-
πισσαι ἐδέχοντο τοιοῦτοτρόπως τὸν Βασιλέα καὶ τοὺς Καρ-
δινάλιους, αἱ δὲ ἄλλαι κυραὶ ἐδέχοντο ὅλας τὰς ἐπισκέψεις
διὰ νὰ μὴν ἦναι ὑποχρεωμέναι νὰ συνοδεύωσι μέχρι τῆς θύ-
ρας κατὰ τὴν ἔθιμοταξίαν ἕκαστον ἐκ τῶν ἐπισκεπτομένων
αὐτάς. (ε)

ς'. Ὀνόμαζον κατὰ τὸν Μεσαιῶνα Markette, τὸ δικαίωμα τὸ
ὁποῖον εἶχον μερικοὶ ἄρχοντες τιμαριῶται κατὰ τὸν δέκατον

τρίτον αἰῶνα νὰ πλαγιάζωσι μὲ τὰς νεονύμφους τῶν ὑποτε-
λῶν των, τὴν πρώτην νύκτα τοῦ γάμου. Ἡ ἱστορία ἀναφέρει
πολλοὺς ἀβάτας καὶ ἐπισκόπους, οἵτινες ἀπῆτησαν καὶ ἀπῆ-
λαυσαν τὸ φεουδαλικὸν τοῦτο δικαίωμα. Κατ' ἀρχὰς εἶδον εἰς
τὸ ἔθιμον τοῦτο τὸ ὄνομα prelibation, ἀλλ' ἀκολούθως ἡ σύ-
ζυγος τοῦ Βασιλέως Μαλκόμου τοῦ Γ' κατώρρωσε νὰ δύναν-
ται εἰς τὸ ἐξῆς οἱ σύζυγοι νὰ ἐξαγοράζωσι τὸ δικαίωμα τοῦτο
τοῦ ἄρχοντος διὰ τοῦ ἡμίσεως ἀργυροῦ νομίσματος καλουμέ-
νου Marc ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Markette (ς) (ἀκολουθεῖ)

ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΠΡΟΣΕΥΧΗ.

Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.

Τὸ κατὰ θεὸν καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ ζῆν, ταῦτο εἶναι ἡ
ὀρθὴ τοῦ θεοῦ λατρεία. Ὅσον εἶναι ἐλεεινὸν πρᾶγμα νὰ δο-
ξάζωσιν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι μὲ τὴν συγχὴν μόνον εἰς τὰς ἐκ-
κλησίας ἀκολουθίαν καὶ τὰς κραυγὰς ἄνευ τῶν καλῶν ἔργων,
δύναται νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ ἀπολαύσωσι
τῆς αἰωνίου μακαριότητος· εἰς τοῦτο δὲ ἐπαναπαυόμενοι νὰ
μὴ προσπαθῶσι νὰ καθαρῶσι καὶ βελτιώσι τὴν καρδίαν των,
καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν νὰ μὴ αἰσχύνονται νὰ πράττωσι τὸ
κακόν. Οἱ ἡμέτεροι ναοὶ δὲν σύγκεινται ἐκ ξύλων καὶ λίθων
ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ εἴμεθα ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ διὰ τὰς καρδίας
ἡμῶν ὀφείλομεν νὰ προσευχώμεθα, καὶ ἐν αὐτῇ νὰ λατρεύω-
μεν τὸν Θεόν. Εὐγενὲς μὲν ταῦτα καὶ ἀξιάγαστον πρᾶγμα
εἶναι νὰ συμμιγνῶμεθα μὲ εὐσεβεῖς καὶ εὐλαβεῖς καρδίας,
δοξολογούσας καὶ εὐχαριστοῦσας τὸν Θεόν.

Τὸ νὰ οἰκοδομῶμεν ναοὺς καὶ ἐκκλησίας πρὸς τιμὴν τοῦ
Ἱεῖςτου, νὰ ἐπικοσμῶμεν δὲ καὶ νὰ καθωραῖζωμεν αὐτοὺς
μὲ παντοίων εἰδῶν μεγαλοπρεπῆ κοσμήματα, καὶ νὰ συνα-
θροίζωμεν τοὺς ἀνθρώπους Ἐντὸς τῶν ἐπικεκοσμημένων καὶ
φωταυγῶν τούτων ναῶν ὑπὸ τοὺς ἀξιοθαυμάστους αὐτῶν ὁ-
λοῦς, πάντα ταῦτα δύναται νὰ ἦναι οὐχ' ἥττον κενόδοξος
περιφιλανθία καὶ καθαρὰ ἐπίδειξις, ἢ ἀληθὴς εὐσέβεια.

Πολὺ ὁμῶς διάφορον τούτου καὶ προκρίτωτερον εἶναι τὸ νὰ
καθιδεῦωμεν θυσιαστήριον ἐν τῷ βάθει τῆς ἰδίας ἡμῶν καρ-
δίας, ἐν πληρῇ ταπεινότητος καὶ μετριοφροσύνης σιγῇ νὰ κα-
θαγιάζωμεν αὐτὸ εἰς ναὸν τοῦ Ἀγιωτάτου νὰ θυσιάζωμεν ἐν
αὐτῷ τὰς ἀλόγους ἡμῶν ὀρέξεις, τὴν ἀλαζονίαν, καὶ τὸν φθό-
νον ἡμῶν νὰ κἀνωμεν ἐν αὐτῷ ὀλοκρυτώματα ἀγάπης, καὶ
ἐν ὁμιλίᾳ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ ὑπακοῇ εἰς τὰς ἐντολάς
τοῦ θεοῦ διατελοῦντες, νὰ προσπαθῶμεν πάντοτε, ἵνα ἀπο-

(δ) Relations des Voyages dans l'Inde et à la Chine.
(ε) Encyclopédie portative, aperçu historique dans les
moeurs et coutumes des nations par Depping.

(ς) Nouveau Dictionnaire des termes de droit et de
Pratique par Tollaire et Boulet.